

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-45>

УДК 338:512

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

THE ESSENCE AND CONTENT OF THE INTANGIBLE RESOURCES OF THE MODERN ENTERPRISE

Абушов Теймур Аловсат

аспірант,

Хмельницький національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8627-8609>**Abushov Teymur**

Khmelnytskyi National University

У статті розглянуто підходи до розуміння сутності ресурсів підприємства та діяльності менеджменту із управління ними. Уточнено зміст та взаємозв'язки між термінами «ресурси», «ресурсне забезпечення», «ресурсний потенціал». Проаналізовано варіанти структурування ресурсів підприємства, вказано на наявність помилкового одночасного використання у класифікації ресурсів різних типів класифікаційних ознак. Запропоновано розрізняти групу нематеріальних ресурсів, що включає інформаційні, просторові, часові інтелектуальні та організаційно-управлінські ресурси. До організаційно-управлінських ресурсів запропоновано відносити нормативно-методичні ресурси, ресурси організаційної структури, а також ринкові ресурси. Детально розглянуто інформаційні ресурси у якості стратегічного ресурсу організації.

Ключові слова: ресурси підприємства, інформаційні ресурси, ресурсне забезпечення, ресурсний потенціал, управління ресурсами.

The article examines approaches to understanding the essence of enterprise resources and management activities to manage them. The meaning and relationships between the terms "resources", "resource provision", "resource potential" have been clarified. Intangible resources mainly include only those resources related to intellectual property and ensuring the protection of rights to it. This comes from the traditional approach used in accounting, but does not reflect the entire set of intangible resources that are at the disposal of a modern enterprise. This group of resources should include informational, intellectual and those related to the experience of the operation of the enterprise as a certain system (organizational and managerial). With such a division, we can talk about the availability of space and time resources in the enterprise, as in a certain system. It is also appropriate to include the company's work on lists of suppliers and buyers, which should be considered as a separate element of intangible resources, to intangible resources. We suggest that normative and methodological resources should also be considered intangible resources. This is, in particular, the availability of tools for regulating relationships within the enterprise, in the form of instructions, methodological guidelines that consolidate the universal knowledge of the organization, and also regulate methods of accumulating information as an important resource. Information resources are a coordinating and connecting element between all parts of the enterprise, as a system in the process of acquiring new knowledge, that is, in the process of learning the organization. Therefore, information or knowledge is a unit of information resources, and at the same time, information resources determine the possibilities of training and development of the organization, it is a tool of such training. In the resource approach, the company is required to proactively create, maintain and develop resources and competencies specific to it. The possibility of such development is determined by the availability of data on the past activity of the enterprise; information about the current state of affairs, about the abilities and skills of individual employees and the team as a whole, their knowledge and skills; information about the external environment, including forecasting of possible development options. Information resources should be considered as one of the elements of strategic resources in a modern organization.

Keywords: enterprise resources, information resources, resource support, resource potential, resource management.

Постановка проблеми. Результат діяльності підприємств, установ чи організацій досягається завдяки використанню різно-

манітних ресурсів. Перетворення їх товари, роботи та послуги здійснюються у будь-якій економічній системі. Проте з розвитком еко-

номічних відносин змінюється й економічна наука, що прагне максимально врахувати і відобразити усі чинники, що визначають успішність певного процесу чи системи. Це стосується і використання усіх видів ресурсів, визначення їх ролі у певній економічній реальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання ресурсів, управління ними, розподілу і використання вже дуже довгий час цікавить теоретиків і практиків. Але оскільки ресурси і їх використання тісно пов'язані із зміною процесів виробництва, постійно виникає адаптувати підходи під зміну структури ресурсозабезпечення. Загальні питання класифікації та управління ресурсами у сучасних умовах розглядали у своїх роботах Бердар М. М. [1], Ващенко О. П. [2], Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. [3], Мельник О. М. [4], Смолич Д. В. Тимошук І. В. [5], Сівко Б.І., Сментина Н. В. [6]. Зростання ролі знань та відповідно вагомості інтелектуальних ресурсів знайшли відображення у роботі Ковтуненко Ю. В. [7]. Важливість та особливості управління інформаційними ресурсами досліджено у роботі Кирилюк О. В. [8]. Мешкова В. С. [9] акцентувала увагу на важливості відокремлення стратегічних ресурсів для кожного підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на різноспрямованість досліджень, що стосуються ресурсів підприємства та їх високу якість, все ж у недостатній мірі приділено увагу нематеріальним ресурсам підприємств, у тому числі інформаційним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З врахуванням усього, наведеного вище, метою статті є визначення сутності та ролі нематеріальних ресурсів підприємства, зокрема інформаційних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «ресурси» має велику кількість трактувань, які Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. [3] пропонують розділити на чотири основні групи:

Виробничий підхід згідно з яким ресурси визначаються як основні елементи виробничого потенціалу (засоби виробництва, що включають засоби та предмети праці). Даний підхід обмежує сферу використання лише виробничою діяльністю, але у той же час враховує не лише наявні ресурси, але й ті, які можуть бути залучені в майбутньому.

Структурний підхід, за яким ресурси – це сукупність матеріальних, фінансових, енергетичних, технічних засобів та робочої сили.

Цей підхід дозволяє визначити види ресурсів, але не розкриває їх сутність.

Майновий підхід, за яким ресурси – це активи, тобто майно в його матеріальній і нематеріальній формах. Недоліком підходу є те, що він не враховує ті види ресурси, які не є майном та не мають вартості.

Комплексний підхід, згідно з яким у якості ресурсів визначаються запаси, цінності та джерела їх формування. До недоліків цього підходу відносять відсутність у розмежуванні активної та пасивної частини ресурсів. Перевагою вказаного підходу є те, що він враховує не лише майно, але й джерела його формування [3].

Із терміном ресурси дослідники пов'язують термін «ресурсне забезпечення». Сутність ресурсного забезпечення розглядається через такі змістовні характеристики, як: сукупність певних видів ресурсів, що беруть безпосередню участь у процесах розвитку підприємства; можливість підприємства забезпечити свою діяльність необхідною кількістю та набором ресурсів для досягнення позитивного економічного ефекту в певний момент часу; процес пошуку, залучення та використання різних видів ресурсів; система державних заходів, спрямованих на створення матеріальних, правових, інституційних умов перетворення елементів ресурсного простору на засоби досягнення цілей [1].

Більшість авторів акцентує увагу на тому, що отримання фінансових результатів підприємством можливе за наявності відповідного ресурсного забезпечення, тому воно має розпоряджатися власними ресурсами, які в подальшому забезпечать досягнення результатів економічного, соціального, екологічного, інноваційного ефекту.

Термін «ресурсне забезпечення» пов'язаний із діяльністю менеджменту підприємства щодо забезпечення господарської діяльності усіма видами необхідних ресурсів із врахуванням наявності, стану та потреби у них. Дуже близьким до нього за значенням, на нашу думку, є термін управління ресурсами. Та, на нашу думку, управління ресурсами є ширшим за значенням терміном, який включає в себе також діяльність із забезпечення потрібними ресурсами на основі їх оцінки; аналізу існуючих та головне потенційних потреб. Головною відмінністю управління ресурсами як напряму діяльності менеджменту є виявлення та оцінювання, прогнозування ресурсів відповідно до стратегії розвитку підприємства із врахування тенденцій та змін зовнішнього середовища.

У наукових дослідженнях, що присвячені ресурсам підприємств також використовується термін «ресурсний потенціал». Підходи до його трактування доцільно розділити на [5]:

- ресурсний. Ресурсний потенціал – сукупність ресурсів господарської ланки, оцінювання ресурсного потенціалу зводять до визначення вартості доступних ресурсів, а рівень використання ресурсного потенціалу визначають відношенням отриманого результату до обсягу застосованих ресурсів.

- результативний. Ресурсний потенціал – це здатність підприємства освоювати, переробляти та мобілізувати ресурси для задоволення суспільних потреб. Оцінювання величини ресурсного потенціалу здійснюється шляхом оцінювання максимального обсягу продукції, який підприємство здатне виробити за певної кількості та структури ресурсів.

У наукових публікаціях, у якості ключової відмінності між термінами «ресурси» та «ресурсний потенціал» вказують те, що ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал є невіддільним від суб'єктів. Тобто, ресурсний потенціал, крім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здібності працівника, колективу, підприємства загалом до ефективного використання наявних ресурсів [5].

Усі вказані трактування управління ресурсами ґрунтуються розумінні структури ресурсів підприємства. Структура ресурсів визначається на основі класифікації їх на певні групи. Класифікація ресурсів, що використовуються у процесі господарської діяльності змінювалася під впливом появи та розвитку різноманітних економічних теорій. На основі проведених досліджень встановлено, що в структурі ресурсного забезпечення виділяють безліч класифікацій видів ресурсів.

У роботі [5] виділено фінансові, інформаційні, виробничі, інноваційні та підприємницька здатність. При цьому виробничі ресурси підприємства – це всі природні, людські та вироблені людиною ресурси, які використовуються для виробництва товарів і послуг. До цієї групи ресурсів належать:

- матеріальні ресурси, що включають різні види сировини, матеріалів, палива, енергії, комплектуючих і напівфабрикатів, які господарюючий суб'єкт закуповує для використання в господарській діяльності задля випуску продукції, надання послуг і виконання робіт;

- основні засоби, що є сукупністю виробничих, матеріально-речових цінностей,

які багато разів беруть участь у виробничих циклах, зберігаючи свою натуральну форму, та поступово переносять свою вартість на створені продукти або послуги за ступенем зношування у вигляді амортизаційних відрахувань;

- трудові ресурси, що є головною продуктивною силою суспільства, що включає працездатну частину населення, яка володіє фізичними та інтелектуальними можливостями для виробництва благ і послуг.

Виробничі ресурси у цьому випадку є збірною категорією, що включає різні за змістом групи ресурсів, які у кінцевому варіанті дають можливість виробляти певний товар. Однак, варто зауважити, що трудові ресурси не обмежуються простим використанням праці у процесі виробництва. Значення людських ресурсів набагато більше у сучасному суспільстві і у першу чергу пов'язане із зростанням важливості знань.

До підприємницького ресурсу входять його носії, а саме підприємці, підприємницька інфраструктура (ринкові інститути) та підприємницька етика й культура [5]. Проте варто зауважити, що підприємницький ресурс з одного боку є елементом людських ресурсів, а з іншого боку впливає із ресурсу певної господарської одиниці.

Розглянемо інші варіанти групування ресурсів. Так у роботі відокремлюються [9]:

- матеріальні ресурси – основні фонди й активи підприємства;

- технологічні ресурси – наявні технології та особливості організації виробничого процесу на підприємстві, інновацій, наявність конкурентних переваг, ідей та наукових винаходів;

- трудові (кадрові) ресурси – штатний склад працівників, придатних до праці, у результаті трудових зусиль яких створюється готова продукція;

- фінансові ресурси – грошові одиниці, які знаходяться на балансі підприємства й якими воно може розпоряджатися;

- інвестиційні ресурси – матеріальні і нематеріальні ресурси, які використовуються інвестором у процесі їх вкладання в об'єкти інвестування з метою подальшого отримання прибутку;

- нематеріальні ресурси – це такі складники потенціалу, які здатні приносити економічну користь підприємству протягом відносно тривалого періоду часу, до них належать корисні моделі і патенти, товарні та промислові зразки;

– просторові ресурси – приміщення, в яких відбувається виробничий процес, а також територія підприємства, комунікації зв'язку, електропостачання;

– інформаційні ресурси – всі документи, які зберігаються в так званих інформаційних системах;

– час – це дуже специфічний вид ресурсу, оскільки він є невідновлюваним ресурсом, його не можна купити, відновити чи повернути;

– природні ресурси – природна сировина, яка може бути використана як предмети споживання й як засоби праці;

– правові ресурси – законодавчі акти, нормативноправові і науково-методичні документи (положення, правила, норми, інструкції, рекомендації, характеристики тощо).

Виділення правових ресурсів викликає певні сумніви. Адже законодавчі акти формуються на рівні держави в цілому. Вони є однаковими для всіх і їх не може бути чи не бути у підприємства. Вони визначають умови функціонування підприємства, а не те, що є у розпорядженні підприємства для досягнення його цілей.

З іншого боку, наявність документів, що чітко регламентують роботу у певного підприємства, може бути віднесена до особливих ресурсів певного підприємства.

Потрібно зауважити, що досить часто до нематеріальних ресурсів відносять лише ті ресурси, що пов'язані із інтелектуальною власністю та забезпеченням прав на неї. Але такий підхід не є коректним і, у першу чергу, формуються під впливом використання у бухгалтерському обліку розподілу різного роду активів.

Певні дослідження у якості окремого виду ресурсів виділяють інтелектуальні ресурси, до яких включають людські ресурси, ринкові активи, інфраструктурні активи, інтелектуальну власність, організаційне знання [7]. Людські ресурси є сукупністю знань, практичних навичок і творчих здібностей персоналу підприємства, які втрачаються після звільнення співробітника. Сюди також відносяться моральні цінності, культура праці, знання і вміння, досвід, професійна кваліфікація персоналу, освіта, творчі, управлінські, підприємницькі здібності, компетенції.

Організаційні ресурси являють собою накопичені інтелектуальну власність, інфраструктурні активи, організаційне знання, які, в свою чергу, можна визначити як інноваційний і процесний капітал. Все це входить до складу організаційного капіталу.

Ринкові ресурси – це складові інтелектуальних ресурсів, які характеризують відносини підприємства зі споживачами його продукції. Вони складаються з бази даних клієнтів і характеру зв'язків з ними, засобів індивідуалізації, репутації (іміджу) підприємства, портфелів замовлень, каналів дистрибуції, ліцензійних угод і формують споживчий капітал [7].

Запропонований перелік інтелектуальних ресурсів є на нашу думку дещо некоректним. Адже ринкові активи та інфраструктурні активи генеруються у першу чергу завдяки існуванню певного підприємства як системи. Тому їх пропонуємо об'єднувати у групу нематеріальних ресурсів. До цієї групи ресурсів потрібно відносити інформаційні, інтелектуальні та ті, що пов'язані із досвідом функціонування підприємства як певної системи (організаційно-управлінські). За такого поділу можемо говорити про наявність у підприємства у якості ресурсів просторових ресурсів та часових.

Сівко Б. І., Сментина Н. В. окремо виділяють ресурси організаційної структури системи керування, включають характер і гнучкість керуючої системи, швидкість проходження керуючих впливів [6]. Вказані ресурси теж належать до нематеріальних ресурсів, і саме до організаційно-управлінських.

Крім того до цієї групи ресурсів пропонуємо відносити напрацювання підприємства щодо переліків постачальників та покупців. Його доцільно розглядати як окремий ресурс. Адже, як показують ковідна та енергетична кризи переваги виникають у підприємств, що мають диверсифікований список надійних постачальників. До нематеріальних ресурсів належать нормативно-методичні ресурси (наявність інструментів врегулювання взаємовідносин в середині підприємства, у вигляді інструкцій, методичних вказівок, які закріплюють універсальні знання організації, а також регламентують способи накопичення інформації, як важливого ресурсу).

Прийняте у багатьох роботах відокремлення інвестиційних ресурсів викликає певні сумніви. Структурування ресурсів у такому випадку відбувається за кількома різними ознаками одночасно. За характером ресурсу, його матеріальною речовою формою та за призначенням (інвестиційні). Адже інвестиційні ресурси є одним із видів ресурсів, що використовуються із певною метою (фінансових, матеріальних).

Детальнішого розгляду потребує інформаційний ресурс, важливість якого невпинно

зростає. Інформаційний вид ресурсу, заснований на ідеях та знаннях, нагромаджений у результаті науково-технічної діяльності людей, поданий у формі, придатній для накопичення, реалізації та відтворення. Інформаційний ресурс може існувати ізольовано від інших, але інші ресурси обов'язково супроводжуються інформаційними ресурсами [4].

Інформація як економічний ресурс – це формалізовані, відображені чи зареєстровані в певних джерелах дані, які можуть в майбутньому піддаватися подальшій обробці, аналізу і накопиченню [8]. Процес створення інформації має бути глибоко продуманим процесом, оскільки при поспішному, необдуманому «виробництві» інформації з'являються значні масиви непотрібних, дубльованих даних, котрі не встигають оброблятися.

Використання інформації як економічного ресурсу з метою створення вартості відбувається двома шляхами:

- комерціалізація інформації, втілена в товарах, послугах, технологіях (як приклад, можна навести виробництво наукоємної продукції, розробка абсолютно нових підходів до управління чи організації виробничого процесу, створення інформаційних послуг, інтелектуальних продуктів тощо);

- безпосередній вплив на очікування і сприйняття економічних суб'єктів (наприклад, детальна розробка інформаційного образу майбутнього товару, становлення репутації компанії, штучне формування потреб з подальшим впливом на них) [8].

У той же час слід враховувати, що інформаційні ресурси, як і будь-які інші види ресурсів, мають основні характеристики: є предметом праці в процесі обробки інформації; проходять етапи забезпечення, аналогічні етапам забезпечення матеріальними ресурсами: придбання, створення, зберігання, перетворення, використання, вибуття; результатом процесу створення інформаційних ресурсів може бути інтелектуальний ресурс; в процесі забезпечення інформаційних ресурсів формується комплекс витрат, яким при формуванні інтелектуального ресурсу нематеріальний актив є основою оцінки його вартості [2].

Ресурсна теорія зазнала змін від впливом умов функціонування підприємств. Теорія ресурсів на сучасному етапі виходить з того, що знання та здатності безперервно змінюються під впливом ситуаційного досвіду. У відповідності з теорією підприємство може адаптуватися до мінливих умов оточуючого середовища, так як за ним визнається здат-

ність до навчання. З ресурсної точки зору фірми розглядаються у якості організацій, що навчаються, і таких, що удосконалюють свої можливості з урахуванням досвіду.

Отже, чим краще підприємство кодифікує знання своїх співробітників й передає його по своїх підрозділах, тим більше пов'язані з цим переваги в ефективності і оперативності, а значить і вище ринкова вартість підприємства. Тому розвиток нових організаційних здатностей завжди вимагає сприйняття нової інформації, яка може надходити із внутрішніх і зовнішніх джерел [9].

Водночас, інформаційні ресурси є координуючим та зв'язуючим елементом між усіма ланками системи підприємства у процесі набуття нових знань, тобто у процесі навчання організації. Тобто інформація чи знання є одиницею інформаційних ресурсів і у той же час інформаційні ресурси визначають можливості навчання та розвитку організації, та є інструментом такого навчання.

Головна теза ресурсної концепції полягає у тому, що стійкий успіх фірми залежить від наявності у неї унікальних ресурсів й організаційних здатностей (компетенцій), які визначають конкурентні переваги даної фірми. У ресурсному підході від фірми вимагається випереджаюче створення, утримання і розвиток специфічних для неї ресурсів і компетенцій.

З огляду на це, на нашу думку, можливість такого розвитку визначається: наявністю даних про минулу діяльність підприємства; інформацією про стан справ у поточний момент. У тому числі здатності й вміння окремих працівників та колективу в цілому, їх знання та навички; інформацією про зовнішнє середовище, у тому числі прогнозування можливих варіантів розвитку.

Переважаючі активи і відмінні здатності формують стратегічні ресурси. Відмінні здатності ґрунтуються на процесах, які поєднують у собі фізичні активи і людське співробітництво, місять у собі знання фірми: явні і неявні. Стратегічні активи являють собою такі активи і здатності фірми, які забезпечують компанію стійкою конкурентною перевагою [9]. Тому, інформаційні ресурси, на нашу думку, є елементом стратегічних ресурсів у сучасній організації.

Кожна компанія має доступ до таких самих основних ресурсів, як і її конкуренти. Підприємства різняться між собою управлінням доступними ресурсами шляхом досягнення різного рівня володіння певним

видом ресурсу, а також методом управління ресурсами [9].

З вказаного твердження випливає ще одна особливість інформації. Адже інформація є елементом управління іншими видами ресурсів та частиною системи управління.

Висновки. Досягнення будь-яких господарських цілей кожного суб'єкту господарювання ґрунтується на використанні ресурсів. Розвиток економічної науки, зростання впливу певних факторів постійно змінюють перелік та вагомість ресурсів, які підприєм-

ство може для цього використати. Управління ресурсами підприємств охоплює різноманітну кількість підходів для оптимізації діяльності менеджменту із перетворення потенційних та наявних ресурсів у конкурентні переваги. Ці підходи базуються на різному розумінні поняття «ресурси», їх структуризації, та вагомості тих чи інших видів ресурсів. Проте беззаперечним є зростання ролі інформації у сучасній економіці. Це зумовлює необхідність особливої уваги до неї в управлінні, як до стратегічного ресурсу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бердар М. М. Управління ресурсним забезпеченням підприємства у сучасних умовах. *Інтелект XXI*. 2020. № 1. С. 31–36.
2. Ващенко О. П. Сутність та класифікація ресурсів підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 2 (28). С. 104–108.
3. Верхоглядова Н.І., Письменна О.Б. Класифікація ресурсів та її значення для управління ресурсозбереженням. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 16. С. 27–31.
4. Мельник О. М. Ресурси підприємства: концептуальні аспекти системи управління в умовах стійкого розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 23, ч. 2, С. 17–22.
5. Смолич Д. В. Тимошук І. В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2020. № 153. С. 75–82.
6. Сівко Б. І., Сментина Н. В. Інноваційні підходи до управління ресурсами муніципального підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69), № 5. С. 69–73.
7. Ковтуненко Ю. В. Економічна сутність і класифікація інтелектуальних ресурсів підприємств. *Агросвіт*. 2013. № 14. С. 51–53.
8. Кирилюк О. В. Інформаційні технології в управлінні асиметрією розвитку компанії. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 3. С. 95–98.
9. Мешкова В. С. Особливості управління стратегічними ресурсами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 625–629.

REFERENCES:

1. Berdar M. M. (2020). Upravlinnia resursnym zabezpechenniam pidpriemstva u suchasnykh umovakh [Enterprise resource management in modern conditions]. *Intelekt XXI – Intelligence*, № 1, S. 31–36.
2. Vashchenok, O. P. (2019). Sutnist ta klasyfikatsiia resursiv pidpriemstv [The essence and classification of enterprise resources]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economy. Management. Business*, 2 (28), 104–108.
3. Verkhohliadova, N. I. & Pysmenna, O. B. (2015). Klyasyfikatsiia resursiv ta yii znachennia dlia upravlinnia resursozberzhenniam [Resource classification and its significance for resource conservation management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 16, 27–31.
4. Melnyk, O. M. (2019). Resursy pidpriemstva: kontseptualni aspekty systemy upravlinnia v umovakh stiikoho rozvytku [Enterprise resources: conceptual aspects of the management system in conditions of sustainable development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Enterprise resources: conceptual aspects of the management system in conditions of sustainable development. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. 23, 2, 17–22.
5. Smolych, D. V. & Tymoshuk, I. V. (2020). Resursnyi potentsial pidpriemstva: sutnist, skladovi ta model upravlinnia v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Resource potential of the enterprise: essence, components and management model in modern business conditions]. *Ekonomichniy prostir – Economic space*, 153, 75–82.
6. Sivko, B. I. & Smentyna, N. V. (2019). Innovatsiini pidkhody do upravlinnia resursamy munitsypalnoho pidpriemstva [Innovative approaches to the management of municipal enterprise resources]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Ekonomika i upravlinnia – Scholarly notes of TNU named after VI Vernadskyi. Economics and management*, 30 (69), 5, 69–73.

7. Kovtunenکو, Yu. V. (2013). Ekonomichna sutnist i klasyfikatsiia intelektualnykh resursiv pidprijemstvi [Economic essence and classification of intellectual resources of the enterprise]. *Ahrosvit – Agroworld*, 14, 51–53.
8. Kyryliuk, O. V. (2019). Informatsiini tekhnolohii v upravlinni asymetriieiu rozvytku kompanii [Information technologies in managing the asymmetry of the company's development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 3, 95–98.
9. Mieshkova, V. S. (2014). Osoblyvosti upravlinnia stratehichnymy resursamy pidprijemstva [Peculiarities of strategic resource management of the enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 2, 625–629.